

ITINERÀNCIES, *La Celebració.*

Morera

“...De mà en mà farà camins mai traçats, i tornarà amb les esperances de sempre. Això sí, amb una vida nova.”

Inauguració: divendres 1 d'octubre a les 20.30 h

Exposició: de l'1 d'octubre al 8 de desembre de 2010
 Horaris: de dimecres a divendres, de les 16.00 a 19.00 h
 dissabtes d'11.00 a 14.00 h i de 16.00 a 19.00 h
 diumenges i festius d'11.00 a 14.00 h

L'albergueria.
 Carrer de l'Albergueria, 1 08500 VIC
 Tel. 938 891 857
 albergueria@bisbatvic.com
 albergueria.blogspot.com

l'albergueria

CENTRE DE DIFUSIÓ CULTURAL DEL BISBAT DE VIC

Conferències:

28 d'octubre
 Ramon Fontdevila: *Devoció i veïnatge*

11 de novembre
 Joan Arimany: *Devoció domèstica, devoció itinerant: les capelletes de visita domiciliària.*

25 de novembre
 Eduard Teixidó: *El dilema de la decisió davant la pregunta de la creu*

Totes les conferències tindran lloc a la sala de La Pietat, carrer Sant Sadurní, 3 de Vic.
 Hora: 8 del vespre

<http://blocs.gencat.cat/blocs/AppPHP/cpcptc?s=albergueria&x=0&y=0>

Devoció i veïnatge.

L'Albergueria. Centre de difusió cultural del Bisbat de Vic.

28 d'octubre de 2010.

1 Salutacions

2- El mes entrant o potser desembre farà l'any que vaig ser a Manlleu, a la presentació del llibre que havia fet en Joan Arimany i Juventeny, *Devoció, festa i veïnat. Capelletes de carrer i capelletes de visita domiciliària a Manlleu*.

La veritat és que hi vaig anar mogut per la invitació formal atès que el llibre havia estat elaborat a partir d'un parell d'estudis finançats, al mateix temps, per un parell de beques del CPCPTC, que vol dir Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana, del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya i que, modestament, és la direcció general que l'HC Tresserras em va encomanar aviat farà quatre anys no pas amb característiques de canongia –vostès entendran l'abast del terme- sinó més aviat per passar la penitència d'afirmacions massa agosarades en la meva joventut: que si la cultura popular és sempre contemporània, que si és creativa, participativa, cohesionadora... i en acabat et diuen que et fan confiança però que ho demostris.

Torno a Manlleu. Hi vaig anar, sí, i per allò del protocol, també hi vaig pronunciar unes paraules que, d'una banda, no podrien ser les de l'alcalde –li havia llegit el prefaci- ni, encara menys, les de l'autor. I suposo que, a remolc d'una cosa i una altra, em vaig empescar una sortida honorable que va ser la de parlar del carrer, de la sociabilitat de la festa i –novetat- de sociabilitat de la pròpia fe. Devia de dir això i d'altres potser inconveniències, però el cas és que setmanes després, em va venir a veure Mossèn Josep M. Riba, acompanyat de la Fina Valldaura i, després de concretar la nostra participació en el cicle de drames litúrgics que es representen al monestir de Santa Maria de l'Estany –tot just la setmana passada me'ls vaig haver de tornar a perdre!-, doncs després de fer tractes, vingué que em proposaren que parlés aquí, a l'Albergueria d'aquesta sociabilitat de la fe, potser amb aquesta excusa que hem acabat per anomenar “Devoció i veïnatge”.

Ara ja saben perquè sóc aquí i només voldria, també, que sabessin el neguit que m'hi ha portat. Abans de l'estiu no hi volia pensar, i després, aquest setembre, veient que s'acostava la data no sabia ni com posar-m'hi. Perquè? Per por de frivoltzar o perquè no se m'entegui. Perquè al cap i a la fi, llevat d'un cert bagatge cultural, no sóc un especialista i –ras i curt- m'imposava un cert respecte. Me l'imposa encara. Sí que és veritat que entre els amics i els parents mai no he amagat la meua tirada a la teologia de bricolatge que a primer cop d'ull resulta utilíssima però que, a la llarga, no porta sinó maldecaps. Vaja, a mi m'ho sembla, encara que em temo que els professionals –passeu-me el terme perquè no té mala intenció- doncs que els professionals també en tenen de maldecaps. Sigui com sigui, avui els parlaré com allò que ara mateix sóc o, per ser justos, “faig”. Sóc el director del CPCPTC i acostumo a parlar amb representants d'entitats, de l'associacionisme d'aquest país per tal d'animar-los a utilitzar les fórmules de la cultura popular, tradicional o

tradicional, per tal com és una bona eina de participació ciutadana i de creativitat. La suma (participació + creativitat) dóna la cohesió social que és la manera actual de dir una societat compacta, que suporta bé les diferències que inevitablement conté, i que les viu amb més o menys harmonia. No pas sense tensions, però unes tensions resolubles democràticament, des del diàleg, el coneixement, la cultura...

Ara ens podríem perdre definint que és Cultura popular i tradicional, i si són verdes si són madures, però jo no he vingut a això sinó a parlar-los de l'origen del veïnatge i la devoció. I que té a veure una cosa amb l'altra? Anem a veure-ho:

La defensa, la necessitat de col·laborar, de difondre, fins i tot de prestigiar la nostra cultura popular té un origen: **aconseguir aquests ciutadans implicats que s'organitzen voluntàriament, per tal d'obtenir uns beneficis més socials que no pas individuals.** Això i, sovint –que no sempre- el fet de passar-s'ho bé. De manera que la pràctica de la cultura popular –les pràctiques- no són la perpetuació d'uns rituals de caràcter nacional, més o menys identitaris, sinó sobretot una manera de sortir de casa, de socialitzar els problemes, de compartir neguits o propostes. Un teixit social l'absència del qual ens empobreix notablement (el context de societats més individualitzades, en la tradició del nord, també les fa sovint molt febles: les dèries de les persones són les mateixes però nosaltres les resollem en comunitat, col·lectivament, i això és força més econòmic.

I bé, si parlem de devoció i veïnatge és per afirmar una cosa que, de fet, és ben sabuda: que **la nostra cultura popular també es fonamenta en les tradicions i manifestacions religioses. I que avui, potser per un excés de zel en la laïcitat legal, sovint ens equivoquem a dissimular-les.** El cas de Nadal deu ser dels més cafres de tots, després d'aquells debats dels anys vuitanta, a cavall dels efectes conciliars i els mestres en el nou període democràtic. Allò ja va passar, i sorprèn que encara avui es pugui reprendre el debat sobre festes de Nadal o festes d'Hivern. Com si l'esperit evangèlic no hagués quedat ja prou dissimulat al segle XXI! Jo no m'hi atabalo i, si no es molesten, ho defenso tot al mateix sac:

Perquè, és clar, **no els parlo de catequesi, els parlo de les tradicions** i del fet religiós, una fórmula que molt sovint perviu al marge de la jerarquia. Com no pot ser d'altra manera! Sóc el primer a desconfiar de la cultura popular domesticada, que ho té tot pagat i el ple suport de l'administració pública, sigui un ajuntament, sigui un departament de la Generalitat. La cultura popular, també la pietat popular, acostuma a portar a sobre un punt de transgressió, i goso dir que és una transgressió necessària.

La cultura popular, talment aquelles capelletes que fa un any presentàvem a Manlleu, permet sortir al carrer i compartir la festa i, també, si ho desitgen, la fe. Al darrera hi ha una fórmula que és fonamental, i que és la de **compartir**. No ho frivolitzo gens: el pitjor risc que tenim com a comunitat –parlo de Vic o d'Osona o de tot el país- és l'atomització de la seva gent. No només per orígens –sudamericans, africans...- o per cultures i creences –musulmans,

orientals...- en una fórmula, la de la multiculturalitat que ja ha estat denunciada per falsa i de resultats perversos: una societat mosaic.

Recorden la cultura popular? Una societat cohesionada, una única comunitat. Ara bé, la resposta no pot ser un poti-poti, de danses, gastronomia i música, una mena de fusió absurda que disgustarà a tothom sinó, d'una banda, aprofundir els espais de permeabilitat –el carrer, l'escola, la festa... – i de l'altra el respecte i l'interès per tot allò que és diferent. La fe, la devoció, en aquest context sembla que té les de perdre. Sense fusió però sense visibilitat, només hi ha una devoció privada, particular. I això ens aboca altre cop a la individualitat.

Escoltin, això ara es complica, i no seré jo el que impulsi la tradició de les capelletes, però sí que defenso la seva pervivència mentre algú les mantingui vives. Com totes les tradicions. I això no pas per enyor del passat, per actitud de tolerància antropològica o per defensa de la pietat popular: crec en preservar aquestes tradicions mentre algú les dinamitza, perquè són socialment útils. Fan, creen, aquest veïnatge, proximitat, contacte....

Vivim tan sols! Més sols que mai. Si viure sempre ha estat difícil –que ho és: ningú ens va dir que seria una ganga- almenys que ho puguem compartir. I si pot ser, en directe –saben que ens ha tocat la societat més puritana dels darrers dos mil anys? Tot ho fem a distància o en privat: ens toquem tan poc en públic, desconfiem tant d'allò desconegut...

Per això és important, per exemple, fer castells, perquè se sua en un objectiu comú, perquè t'has d'arrambar o aguantar fins i tot amb aquells que ho veuen diferent de tu. I el mateix amb les capelletes o els casals parroquials o els ateneus llibertaris:

Ens calen litúrgies, rituals de socialització. Hem perdut el corpus christi inevitablement però de tant en tant necessitem fer aquest lip-dub per la independència per sentir-nos membres d'una comunitat, per saber que no estem sols. És el mateix de sempre, però dit d'una altra manera. I la tradició musulmana? Quin paper tenen les actuals mesquites? Cohesió del grup, i duraran...

Acabo: el rotllo de ser director de Cultura Popular és que acabes treballant amb el pot de les essències, amb els intangibles, amb tot allò que dies i no diem, amb el què projecte, anhelem, temem...

Per això defenso les pràctiques de la cultura popular, per tradicionals o transgressores, per necessàries, perquè saben una cosa, contenen molt sovint una elevada càrrega d'espiritualitat. Adelerats per la modernitat i per tots els avenços tecnològics, escarxofats amb tots els avantatges d'una de les millors societats del planeta –ja sé que potser no els agrada aquest govern, i ami potser no m'agradarà el que vingui, però una cosa no treu l'altra: vivim tan bé, tan segurs, tan calentonets... que hem arribat a creure que no hi hauria problemes, o que quan n'hi han algú els resoldrà...

No res, **ens convé també una actitud / dimensió espiritual**, i ens convé temps per compartir, per repetir les preguntes que ens fem des del primer dia de la humanitat. I per compartir-les, no cal ser noi filòsof ni teòleg, només entomar el dia a dia amb un punt d'humilitat i, els ho recomano jo, que sóc de debò-debò republicà, igualitari, progressista, de patrimoni curt, el què els manuals defineixen com un home d'esquerres. Bé, ara diríem una persona d'esquerres. Doncs els repeteixo que no evitin la necessitat del sagrat, de l'espiritualitat. Ep! Que no és els que recomani d'anar a missa, sinó que si van a missa, o al futbol, o l'associació de veïns del barri provin sempre...

D'entendre els altres / De sentir-se únics i col·lectius / I de no evitar mai mai mai els sentiments i les emocions a més a més dels desitjos.

Perquè ens cal una societat una mica més compromesa, més generosa, més solidària, i això no s'aconsegueix amb programes de televisió o amb anuncis als diaris, això és cadascú de nosaltres que ho ha de resoldre. Un enigma, oi?

Doncs no res, moltes gràcies per permetre'm d'esplaiar-me en aquest cicle de l'Albergueria, i de recomanar-los que aquesta devoció pública que han conegut i que potser encara practiquen, que aquests rituals de pietat popular, aquestes festes d'inspiració religiosa, que no hi renunciïn, no pas per la pura perpetuació: els seus continguts els aprendrem a llegir en clau contemporània. I estic convençut del tot que ens seran útils col·lectivament. Perquè perpetuen –i ara sí que acabo!- la capacitat que tenim d'encomanar-nos als altres.

Doncs moltes gràcies per la paciència i que tinguin molt bon vespre,

Ramon Fontdevila i Subirana.

Notes de la setmana:

“viure i créixer en la societat catalana assumint-ne els valors comuns no és incompatible amb practicar una determinada religió o triar qualsevol opció de pensament”. En aquest sentit, el vicepresident ha exposat que els centres educatius “són un espai privilegiat per conrear aquests valors i per traduir les bones intencions en bones pràctiques”.

L'actual model català de laïcitat, “és sinònim de respecte a totes les opcions religioses i de pensament i als seus valors”. I és que és imprescindible que les diferents opcions religioses “puguin viure de forma pacífica, sense altra condició, precisament, que el respecte a unes normes públiques que permeten la llibertat de creences de cadascú, sobre la base de la igualtat ètica i de llibertat que només pot garantir un Estat laic”. En aquest sentit, Carod-Rovira ha posat de manifest que els centres educatius són “espais privilegiats per conrear el respecte a la diversitat religiosa” i ha apuntat que “és feina del Govern proveir les eines necessàries per construir una societat ben tramada, que continuï apostant pel respecte en pla d'igualtat per a totes les persones que la integren”.

Per la seva banda, la directora general d'Afers Religiosos, Montserrat Coll, ha explicat que la guia “parteix del principi que l'escola no ha de negar ni ha de jutjar la fe de l'alumnat ni de les seves famílies, sinó que ha d'assegurar un àmbit en el qual es puguin manifestar les pròpies conviccions, veure i escoltar les dels altres i aprendre a conviure amb persones que pensen o creuen de manera diferent”. En aquest sentit ha exposat que la gran recomanació general “és el respecte i el diàleg”.